

Naslov originala
Frederick Forsyth
THE DAY OF THE JACKAL

Copyright © Frederick Forsyth, 1971

First published as THE DAY OF THE JACKAL by Hutchinson,
an imprint of Cornerstone. Cornerstone is a part of the
Penguin Random House group of companies

Copyright © za srpski jezik Kosmos izdavaštvo 2017

FREDERIK FORSAJT

OPERACIJA ŠAKAL

Sa engleskog prevela
Jovana Jelenović

Svojoj majci i svom ocu

I

Anatomija jedne zavere

1.

Hladno je, u šest i četrdeset ujutru jednog martovskog dana u Parizu, a izgleda još hladnije kad čovek čeka egzekuciju pred streličkim odredom. U taj sat 11. marta 1963, u glavnom dvorištu Fort d'Ivrija, jedan pukovnik francuskih vazduhoplovnih snaga stajao je pred kocem zabodenim u hladan šljunak, dok su mu ruke bile vezane iza stuba, i s nevericom koja se polako gubila gledao je u vod vojnika koji su se, licem okrenuti njemu, postrojili dvadeset metara dalje.

Nečiji korak zastruga po šljunku, napetost neznatno popusti, dok je povez bio preko očiju potpukovnika Žan-Marija Bastijen-Tirija da mu zauvek zastre svetlo. Sveštenikovo mrmljanje bilo je nemoćan kontrapunkt škljocanju dvadesetak puščanih zatvarača dok su vojnici punili i napinjali svoje karabine.

S druge strane zidova jedan *berlije* kamion je zatrubio obilazeći neko manje vozilo koje mu se isprečilo na putu prema centru grada; zvuk sirene, pošto je zaglušio naredbu „Nišani!“, koju je izdao zapovednik voda, polako se izgubio. Prasak puščane paljbe koji je zatim odjeknuo nije nimalo uzburkao površinu grada koji se budio, samo je naterao golubove da se na trenutak vinu prema nebu. Usamljeni „bum“ *coup-de-grâce*^{*} nekoliko sekundi kasnije izgubio se u sve jačoj buci saobraćaja s one strane zidova.

Smrt tog oficira, vođe grupe atentatora Tajne oružane organizacije (OAS)^{**} čiji je cilj bila smrt predsednika Francuske, trebalo je da označi kraj svih daljih napada na predsednikov život. Ironijom sudbine označila je početak, a da se to objasni, potrebno je najpre

* Fr.: *coup-de-grâce* – završni udarac. (Prim. prev.)

** Fr.: OAS – *Organisation Armée Secrète*. (Prim. prev.)

objasniti zašto je jedno izrešetano telo tog martovskog jutra ostalo da visi na užadi kojom je bilo privezano za stub u dvorištu vojnog zatvora u predgrađu Pariza...

Sunce je napokon zašlo iza zida palate i dugačke senke su se prestile preko dvorišta donevši dobrodošlo olakšanje. Čak i u sedam uveče tog najtoplijeg dana u godini temperatura je i dalje iznosila 23 stepena celzijusa. Svuda u gradu, koji se kupao u znoju, Parižani su trpali svoje mrzovoljne žene i decu koja su vrištala u automobile i vozove koji će ih preko vikenda odvesti na selo. Bio je 22. avgust 1962, dan kada je, prema odluci nekolicine ljudi koji su čekali odmah izvan gradskih međa, predsednik, general Šarl de Gol, trebalo da umre.

Dok se stanovništvo grada spremalo da iz te vrućine pobjegne u relativnu hladnoću reka i plaža, iza imponantne fasade Jelisejske palate nastavljao se sastanak Kabineta. Po žučkastomedem šljunku prednjeg dvorišta, koje se sada hladilo u prijatnoj senci, poređale su se jedna za drugom šesnaest crnih limuzina, sitroen DS, formirajući krug oko tri četvrtine dvorišta.

Vozači automobila, koji su se bili zavukli u najdublju hladovinu uz zapadni zid, gde se senka najpre pojavila, zadirkivali su se međusobno, po običaju onih koji svoje radno vreme provode uglavnom iščekujući hirove svojih gospodara.

Povremeno bi neko od njih zagundao zbog neuobičajeno dugog sastanka, sve dok se nešto pre 7.30 iza širokih staklenih vrata iznad šest kamenih stepenika nije pojavio pletenicama i medaljama ukrašen vratar i dao znak vojnicima na straži. Vozači su odbacili svoje dopola popušene *goloaz* cigarete i zagasili ih u šljunku. Pripadnici službe bezbednosti i stražari ukočiše se u svojim stražarnicama pored glavnog ulaza, a masivna vrata s gvozdenim šipkama širom se otvorile.

Kad se prva grupa ministara pojavila iza staklenih vrata, vozači su već sedeli za volanima svojih limuzina. Vratar je otvorio vrata i članovi Kabineta razmileše se po stepenicama dobacujući jedni drugima želje za prijatan odmor preko vikenda dok su silazili. Po redu prvenstva limuzine su se zaustavljale podno stepeništa,

vratar je uz naklon otvorao zadnja vrata, dotični ministar bi se popeo u svoja kola i kraj Garde Republike koja salutira izašao na Fobur Sent Onore.

Deset minuta kasnije u dvorištu su ostala samo još dva crna DS 19 sitroena, koji polako jedan za drugim doklizaše do podnožja stepeništa. Prvi, na kojem se vijorila zastavica predsednika Francuske Republike, vozio je Fransi Maru, policijski vozač iz Centra za trening i obuku Nacionalne žandarmerije u Satoriju. Zbog svoje čutljive naravi držao se podalje od zadirkivanja ministarskih vozača u dvorištu, a zahvaljujući svojim čeličnim žvcima i sposobnosti da vozi brzo i sigurno bio je stalan De Golov vozač. Maru je bio sâm u kolima. Drugi DS 19 iza njega takođe je vozio jedan žandarm iz Satorija.

U 7.45 kroz staklena vrata izašla je druga grupa, i ljudi na šljunku ukočiše se u stavu mirno. Obučen u svoje uobičajeno tamnosivo odelo i s tamnom kravatom, iza stakla se pojavio Šarl de Gol. Sa starinskom učtivošću propustio je najpre madam Ivon de Gol kroz vrata, a onda ju je prihvatio za ruku i poveo niza stepenice do sitroena. Kod automobila su se razdvojili, i predsednikova supruga se popela levo na zadnje sedište prvog vozila. General je ušao s desne strane i seo do nje.

Njihov zet, pukovnik Alan de Boasije, u to vreme šef štaba oklopnih i konjičkih jedinica francuske vojske, proverio je da li su oboja zadnja vrata dobro zatvorena i zauzeo mesto napred, do Marua.

U druga kola smestila su se ostala dvojica iz grupe funkcionera koji su pratili predsednički par niza stepenice. Anri de Žuder, nezgrapni telohranitelj koji je tog dana bio u službi, alžirski Kabil, seo je napred do vozača, oslobodio težak revolver ispod levog pazuha i zavalio se u sedište. Od ovog trenutka njegove oči će nemirno i budno motriti, ne kola ispred sebe već trotoar i ulične čoškove pored kojih budu jurili. Uputivši još nekoliko poslednjih reči jednom od dežurnih ljudi iz službe bezbednosti koji ostaju u palati, drugi čovek uđe sâm pozadi. To je bio komesar Žan Dikre, šef Službe lične bezbednosti predsednika.

Dvojica policijskih motociklista s belim kacigama pored zapadnog zida dadoše gas svojim motorima, i polako krenuše iz

hladovine prema glavnom ulazu. Pred ulazom se zaustaviše, tri metra jedan od drugog, i osvrnuše se iza sebe. Maru se s prvim sitroenom odmakao od stepeništa, skrenuo prema izlazu i zastao iza motorizovanih pratilaca. Drugi automobil je krenuo za njim. Bilo je 7.50 uveče.

Vrata s gvozdenim rešetkama ponovo se otvoriše, i mala povorka izjuri pored ukočene straže na Fobur Sent Onore. Na kraju ulice kolona skrenu u Aveniju de Marinji. Ispod kestenova, jedan je mladić s belim zaštitnim šlemom, sedeći na skuteru raširenih nogu, posmatrao prolazak kolone, potom se odmakao od ivice trotoara i pojurio za njom. Saobraćajna gužva bila je uobičajena za avgustovski vikend. Nije dato nikakvo prethodno upozorenje o predsednikovom odlasku. Samo je zavijanje sirena motocikala upozoravalo saobraćajce na raskrsnicama da se kolona približava, pa su morali besomučno da mašu i zvižde da na vreme zaustave saobraćaj.

U drvećem zasenjenoj aveniji kolona je povećala brzinu i izbila na suncem obasjan Trg Klemanso, projurivši pravo preko njega prema mostu Aleksandra III. Vozeći odmah iza službenih kola, vozač skutera ih je pratio bez problema. Prešavši most, Maru je skrenuo za motociklističkom pratnjom u Aveniju generala Galijenija i potom na široki Bulevar invalida. U tom trenutku vozač skutera je saznao ono što je želeo da zna. Na raskrsnici Bulevara invalida i Ulice de Varen usporio je i naglo skrenuo prema obližnjem kafeu. Ušavši unutra, izvadio je iz džepa mali metalni žeton i dugačkim koracima pošao prema zadnjoj strani kafea, gde se nalazio telefon u koji je ubacio žeton za lokalni razgovor.

Potpukovnik Žan-Mari Bastijen-Tiri čekao je u jednom kafeu pariskog predgrađa Medon. Star trideset pet godina, oženjen, otac troje dece, radio je u Ministarstvu avijacije. Iza svakodnevnog fasade njegovog profesionalnog i porodičnog života krila se duboka mržnja prema Šarlu de Golu koji je, po njegovom uverenju, izdao Francusku i one koji su ga 1958. pozvali natrag na vlast, prepustivši Alžir alžirskim nacionalistima.

On sâm gubitkom Alžira nije izgubio ništa i nikakvi lični razlozi nisu ga podsticali u toj mržnji. U sopstvenim očima bio je

patriota, čovek uveren da će najbolje poslužiti svojoj ljubljenoj domovini bude li ubio onoga koga smatra njenim izdajnikom. U to vreme su hiljade drugih delili njegovo mišljenje. Ali, među njima je bilo relativno malo fanatika, članova Tajne oružane organizacije koji su se zakleli da će ubiti De Gola i srušiti njegovu vladu. Bastijen-Tiri bio je jedan od njih.

Pijuckao je pivo kad je zazvonio telefon. Barmen mu je pružio slušalicu i otišao da na drugom kraju bara popravi sliku na televizijskom aparatu. Pošto je nekoliko sekundi slušao, Bastijen-Tiri promrmlja: – Dobro, hvala – i spusti slušalicu. Njegovo pivo je bilo već plaćeno. Polako je izašao iz kafea na trotoar, ispod ruke je izvukao presavijene novine i pažljivo ih dva puta razmotao.

Na drugoj strani ulice jedna mlada žena je spustila čipkanu zavesu na prozoru svog stana na prvom spratu i okrenula se dvanaestorici muškaraca što su se razmestili po sobi. – Pošao je rutom broj dva – rekla je. Petorica mladića, novajlije u tom atentatorskom poslu, prestadoše da prepliću prste i skočiše na noge.

Ostala sedmorica bili su stariji i manje nervozni. Među njima se nalazio i zamenik Bastijen-Tirija, poručnik Alan Bugrene de la Toknaj, krajnji desničar, poreklom iz porodice seoskog plemstva. Bilo mu je trideset pet godina. Oženjen, otac dvoje dece.

Najopasniji čovek u sobi bio je Žorž Vaten, star trideset devet godina, plećat, četvrtaste vilice, fanatik OAS-a, bivši poljoprivredni savetnik u Alžiru, koji se u poslednje dve godine proćuo kao najzloglasniji revolveraš OAS-a. Zbog jedne stare rane na nozi bio je poznat kao Hromi.

Čim im je mlada žena to objavila, dvanaest muškaraca sjurilo se stepenicama prema zadnjoj strani kuće i izletelo na sporednu ulicu, gde je bilo parkirano šest automobila, svi ukradeni ili iznajmljeni. Bilo je 7.55.

Bastijen-Tiri je lično izabrao mesto atentata, danima izračunavao uglove gađanja, brzinu i udaljenost vozila u pokretu i žestinu paljbe potrebnu da ih zaustavi. Konačno se odlučio za Aveniju oslobođenja, dugačak prav put koji vodi do glavne raskrsnice Peti-Klamara. U planu je bilo da prva grupa, koja se sastojala od elitnih strelaca, otvori vatru na predsednikova kola nekih dvesta metara pre raskrsnice. Zaklonjeni iza kamioneta, parkiranog uz

trotoar, otvoriče vatru iz oštrog ugla na dolazeća vozila osiguravši tako maksimalno polje gađanja.

Prema proračunima Bastijen-Tirija, na prvi automobil moralo bi da bude ispaljeno sto pedeset metaka pre nego što se nađe pred kamionetom. Čim predsednikov automobil bude prisiljen da se zaustavi, druga grupa OAS-a izjuriće iz sporedne ulice kako bi iz neposredne blizine digla u vazduh vozilo službe bezbednosti. Obe grupe će se zatim zadržati još nekoliko sekundi da dokrajče predsedničku kolonu, i onda potrčati do tri vozila koja će spremna za bekstvo čekati u drugoj sporednoj ulici.

Sâm Bastijen-Tiri, trinaesti član društva, biće na straži. U 8.05 obe grupe su zauzele svoje položaje. Stotinak metara od mesta zasede u pravcu Pariza Bastijen-Tiri je s novinama u ruci nemarno stajao na autobuskoj stanici. Kad mahne novinama, biće to znak Seržu Bernijeu, vođi prve grupe, koji će stajati uz estafet* kamionet. Ovaj će ga preneti strelcima koji su potrbuške plegli po travi podno njegovih nogu. Bugrene de la Toknaj pokrenuće svoj automobil kako bi blokirao motorističku pratnju, a do njega će biti Vaten Hromi sa svojom automatskom puškom.

Kad su pored puta u Peti-Klamaru otkočene puške, kolona generala De Gola izašla je iz gustog saobraćaja centralnog Pariza i izbila na slobodnije avenije predgrađa. Ovde se brzina popela na blizu sto kilometara na sat.

Pošto se saobraćaj prorodio, Fransi Maru bacio je brz pogled na svoj sat, osetivši razdražljivu nestrpljivost starog generala iza sebe, i još više je povećao brzinu. Obojica pratećih motociklista zaostaše i postavili se na začelje kolone. De Gol nije nikada voleo da gleda ispred sebe tu razmetljivu pratnju, i izbegavao ju je kad god je mogao. U tom poretku kolona je ušla u Aveniju divizije Lelkerk u Peti-Klamaru. Bilo je 8.17 uveče.

Kilometar i po dalje, gore na putu, Bastijen-Tiri je osetio posledice svoje velike zablude. Nije je bio ni svestan sve dok mu to nije spomenula policija kad je nekoliko meseci kasnije sedeo u svojoj ćeliji smrti. Određujući satnicu atentata poslužio se

* Fr.: *Renault Estafette*. (Prim. prev.)

jednim kalendarom i ustanovio da se 22. avgusta mrak spušta u 8.35, što je očigledno bilo dovoljno kasno čak i u slučaju da De Gol zakasni u svom uobičajenom rasporedu, kao što se uostalom i dogodilo. Međutim, kalendar kojim se poslužio avijatički potpukovnik odnosio se na 1961. godinu. Dvadeset drugog avgusta 1962. mrak se spustio u 8.10. Tih dvadeset pet minuta razlike promenilo je tok francuske istorije. U 8.18 Bastijen-Tiri je razabrao kako Avenijom oslobođenja kolona juri prema njemu brzinom od sto deset kilometara na sat. Besomučno je počeo da maše novinama.

Preko puta, nekih stotinu metara niže, Bernije je ljutito zurio kroz polumrak u nejasan lik kod autobuske stanice. – Je li potpukovnik već mahnuo novinama? – upitao je više za sebe. Reči su mu jedva prešle preko usana kad je primetio kako je predsednikov automobil projurio pored autobuske stanice i našao se pred njim. – Pali! – viknuo je ljudima pod svojim nogama. Kad su otvorili vatru, kolona je već bila uporedo s njima, tako da su pod veoma nepovoljnim uglom gađali pokretni cilj koji je prolazio ispred njih brzinom od sto deset kilometara na sat.

Što je automobil pogodilo i tih dvanaest hitaca treba zahvaliti samo streljačkoj veštini atentatora. Većina metaka pogodila je Citroen otpozadi. Gume su popucale pod paljbom i, premda su imale ventile koji se sami zaptivaju, od naglog gubitka pritiska u njima kola u velikoj brzini su se trгла i zanela u stranu. U tom trenutku vozačka veština Fransija Marua spasla je De Golov život.

Dok je odličan strelac, bivši legionar Varga, pucao u gume, ostali su ispraznili svoje šaržere u zadnji prozor automobila koji se udaljivao. Nekoliko metaka je probilo karoseriju, a jedan je razbio zadnji prozor i prošao nekoliko centimetara od predsednikovog nosa. Pukovnik de Boasije okrenuo se na prednjem sedištu i zagrmeo na tasta i taštu: – Sagnite se! – Madam de Gol spustila je glavu prema suprugovom krilu. – Šta, zar opet! – izustio je general ljutito i okrenuo se da pogleda kroz prozor.

Čvrsto držeći volan koji je podrhtavao, Maru je uspeo da ispravi kola, polako popuštajući papučicu za gas. Posle trenutnog gubitka brzine, Citroen je ponovo jurnuo napred prema raskrsnici s Avenijom di Boa, sporednom ulicom gde je čekala druga

jedinica OAS-a. Neposredno iza Marua jurio je automobil službe bezbednosti, koji nije dobio nijedan metak.

Zbog brzine nadolazećih automobila, Bugrene de la Toknaju, koji je s upaljenim motorom čekao u Aveniji di Boa, preostalo je samo ili da ih presretne i počini samoubistvo kad se sav taj metal zabije u njega i raznese ga na komadiće, ili da dâ gas pola sekunde kasnije. Izabrao je ovo potonje. Kad je skrenuo kolima iz sporedne ulice da bi nastavio uporedo s predsedničkom kolonom, nije se našao pored De Golovog automobila nego do automobila njegovo-
v telohranitelja De Žudera i komesara Dikrea.

Čitavim gornjim delom tela vireći kroz prozor s desne strane automobila, Vaten je ispraznio svoju automatsku pušku u zadnji deo DS-a pred sobom, u kojem je kroz slomljeno staklo video De Golov ponosni profil.

– Zašto ti idioti ne uzvrate vatru? – upitao je De Gol prekorno. De Žuder je s razdaljine od tri metra između dva automobila pokušavao da opali u atentatore OAS-a, ali policijski vozač mu je zaklanjao vidik. Dikre je povikao vozaču da se drži predsednikovih kola, i sekundu kasnije ljudi OAS-a već su bili iza njih. Dva motorizovana pratioca, od kojih je jedan zamalo bio zbačen s motocikla kad je Bugrene de la Toknaj iznenada izjurio iz sporedne ulice, pribrala su se i priključila automobilima. Kompletna kolona jurnula je zatim u kružni tok na raskrsnici, presekla je i nastavila prema Vilakublaju.

Na mestu zasede ljudi OAS-a nisu imali vremena za međusobno optuživanje. To će doći kasnije. Ostavivši tri automobila koja su im poslužila u akciji, poskakali su u vozila pripremljena za bekstvo i nestali u sve gušćem sumraku.

Preko radio-odašiljača u svojim kolima komesar Dikre je nazvao Vilakublaj i ukratko objasnio šta se dogodilo. Kad je deset minuta kasnije kolona stigla u mesto, general De Gol je insistirao da voze pravo na aerodrom gde je čekao helikopter. Pošto se automobil zaustavio, okružilo ga je mnoštvo oficira i službenika otvarajući vrata da uzbuđenoj madam De Gol pomognu da izađe. S druge strane, iz oštećenog automobila izvukao se general stresajući s revera krhotine stakla. Ne obazirući se na zabrinute opomene prisutnih oficira, zaobišao je auto da pruži ruku svojoj supruzi.

– Dođi, draga, idemo kući – rekao je i konačno se odlučio da pred vazduhoplovnim oficirima izrekne svoj sud o ljudima OAS-a. – Ti ljudi ne znaju ni da gađaju kako treba. – Zatim je poveo svoju suprugu u helikopter i seo do nje. Pošto im se pridružio i De Žuder, odleteli su na vikend na selu.

Na pisti je Fransi Maru, pepeljastobledog lica, još uvek sedeo za volanom. Obe desne gume na automobilu napokon su popustile i DS je ostao da leži na svojim branicima. Dikre mu je čestitao s nekoliko promrmljanih reči, i nastavio s raščišćavanjem.

Dok su se novinari širom sveta upuštali u razna nagađanja u vezi s pokušajem atentata i, u nedostatku boljeg, punili svoje stupce sopstvenim pretpostavkama, francuska policija, s Nacionalnom policijom na čelu i potpomognuta Tajnom službom i Žandarmrijom, pokrenula je najveću policijsku operaciju u istoriji Francuske. Ona će se uskoro pretvoriti u najveći lov na čoveka koji je ta zemlja ikad videla, a nadmašiće ga samo nešto kasnije lov na jednog drugog ubicu, čije su građansko ime i ostali podaci ostali nepoznati, ali koji se u policijskoj kartoteci još uvek vodi pod svojim pseudonimom Šakal.

Na prvi trag naišli su 3. septembra i, kao što to često biva u policijskom poslu, taj uspeh je došao kao plod rutinskog proveravanja. U blizini grada Valans, južno od Liona, na državnom putu Pariz–Marselja, policijska patrola zaustavila je jedan automobil s četvoricom muškaraca. Tog dana zaustavili su već nekoliko stotina automobila da provere legitimacije putnika. Ovom prilikom jedan od muškaraca nije imao nikakve isprave kod sebe. Izjavio je da ih je izgubio. Odveli su ga zajedno s ostalom trojicom u Valans na rutinsko saslušanje.

U Valansu je ustanovljeno da ostala trojica u automobilu nemaju nikakve veze s četvrtim, osim što su pristali da ga povezu sa sobom. Oni su odmah pušteni. Od četvrtog su uzeli otiske prstiju i poslali ih u Pariz, tek toliko da vide je li zaista taj za koga se izdaje. Odgovor je stigao dvanaest sati kasnije: otisci prstiju pripadaju dvadesetdvogodišnjem beguncu iz Legije stranaca za kojim tražaju vojne vlasti. Ali ime koje je naveo odgovaralo je istini – Pjer-Deni Magad.

Magad je odveden u centralu Regionalne službe sudske policije u Lionu. Dok je u predsoblju čekao saslušanje, jedan od njegovih čuvara upitao ga je iz šale: – Dakle, šta je to bilo u Peti-Klamaru?

Magad je bespomoćno slegnuo ramenima. – U redu – odgovorio je – šta želite da znate?

Dok su ga iznenađeni službenici slušali, a pera stenografa ispisivala notes za notesom, Magad je „pevao“ punih osam sati. Na kraju je imenovao svakog pojedinog učesnika zavere u Peti-Klamaru i još devet ostalih koji su imali manje uloge u pripremanju atentata ili prilikom nabavke opreme. Ukupno dvadeset dvojicu. Lov se nastavljao, s tom razlikom što je sad policija znala koga progoni. Izmakao je samo jedan, i taj ni do dana današnjeg nije uhapšen. Bio je to Žorž Vaten, za koga se pretpostavlja da živi u Španiji zajedno s većinom ostalih šefova OAS-a, regrutovanim među civilnim alžirskim kolonistima.

Istraga i priprema za podizanje optužnice protiv Bastijen-Tirija, Bugrene de la Toknaja i ostalih vođa zavere završene su do decembra, a u januaru 1963. grupa je izvedena pred sud.

Za vreme trajanja procesa OAS je skupio snagu za još jedan snažan napad na degolističku vladu. Francuska tajna služba žestoko je uzvratila. Iza nasmejane fasade pariskog života, pod maskom kulture i civilizacije, vodio se jedan od najžešćih i najnemilosrdnijih podzemnih ratova moderne istorije.

Francuska tajna služba nosi naziv *Service de Documentation Exterieur et de Contre-Espionage*, a poznata je ukratko kao SDECE. U delokrug njenog rada spada špijunaža izvan granica Francuske kao i kontrašpijunaža u zemlji, premda svaka od tih službi može povremeno da zađe i na teritoriju druge. Služba Jedan je čisto obaveštajna služba, podeljena na biroe poznate po inicijalu R – *Renseignement* (Informacija). Ti biroji su: R.1 Analiza prikupljenih informacija; R.2 Istočna Evropa; R.3 Zapadna Evropa; R.4 Afrika; R.5 Srednji istok; R.6 Daleki istok; R.7 Amerika/Zapadna hemisfera. Služba Dva bavi se kontrašpijunažom. Službe Tri i Četiri sjedinjene su u komunističku sekciju, Šest su finansije, a Sedam administracija.

Služba Pet ima naziv od jedne jedine reči – Akcija. Ta kancelarija je predstavljala srž u borbi protiv OAS-a. Iz njegove centrale u kompleksu neupadljivih zgrada, odmah iza Bulevara Mortije u blizini Port de Lila, sumornog predgrađa severoistočnog Pariza, pošlo je u borbu stotine žestokih momaka Službe akcije. Ti ljudi, uglavnom Korzikanci, likom su u stvarnom životu bili najsličniji izmišljenom liku „žestokog momka“. Pošto su najpre specijalnim treninzima stekli maksimalnu kondiciju, poslani su u policijski kamp u Satoriju gde su uključeni u posebnu sekciju, izolovanu od ostalih, i podučeni u svemu što se do tada znalo o metodima uništavanja. Postali su stručnjaci u baratanju lakim oružjem, stručnjaci za borbu bez oružja, za karate i džudo. Prošli su tečajeve za radio-veze, diverzije i sabotažu, saslušanje bez mučenja i s mučenjem, otmice, piromaniju i atentate.

Neki su govorili samo francuski, drugi su se tečno služili s nekoliko stranih jezika i odlično se snalazili u svim glavnim gradovima sveta. Bili su ovlašćeni da dok su u službi u slučaju potrebe i ubiju, a to pravo su često i koristili.

Kako je aktivnost OAS-a postajala sve žešća i nemilosrdnija, šef SDECE-a, general Ežen Gibo, konačno je pustio te ljude s lanca i nahuškao ih na OAS. Neki od njih stupili su u redove OAS-a i infiltrirali se u njegove najviše savete. Bili su zadovoljni time da odatle šalju informacije na osnovu kojih su drugi preduzimali akcije, i mnogi emisari OAS-a poslani u Francusku ili u druge zemlje s kojima je Francuska imala ugovor o izručenju bili su uhvaćeni na osnovu obaveštenja koja su dostavili ljudi iz Službe akcije infiltrirani u tu terorističku organizaciju. Ukoliko pak ljudi za kojima se tragalo nisu mogli da budu namamljeni u Francusku, bili su nemilosrdno ubijani van zemlje. Posle toga su mnogi rođaci ljudi iz OAS-a koji su nestali bez reči bili uvereni da ih je likvidirala Služba akcije.

Doduše, ni OAS-u nisu bile potrebne lekcije iz nasilja. Ljudi iz OAS-a mrzeli su ljude iz Službe akcije, poznate kao *les barbouzes* ili „bradati“, zbog njihove tajne uloge, više od bilo kog policajca. U poslednjim danima borbe za vlast između OAS-a i degolističkih organa u samom Alžiru OAS je uhvatio sedam živih „bradatih“.

Njihova tela, odsečenih ušiju i noseva, kasnije su nađena kako vise s balkona i stubova ulične rasvete. Tako se tajni rat nastavljao. I nikada se neće tačno znati ko je sve izdahnuo u mukama, pod čijim rukama i u kojem podrumu.

Ostali „bradati“ ostali su izvan OAS-a, na raspolaganju SDE-CE-u. Neki od njih, koji su pre regrutovanja bili aktivni članovi razbojničkog podzemlja, zadržali su svoje stare veze i više nego obezbedili pomoć od svojih bivših prijatelja da obave neki izuzetno prljav posao za vladu. Upravo zbog tih aktivnosti proneli su se po Francuskoj glasovi o „paralelnoj“ (neslužbenoj) policiji, navodno pod zapovedništvom jednog od najbližih saradnika predsednika De Gola, mesjea Žaka Fokara. Međutim, nije postojala nikakva „paralelna“ policija; dela koja su se pripisivala njoj izvele su „gorile“ iz Službe akcije ili privremeno angažovani gangsterski šefovi iz „miljea“.

Korzikancima, koji su vodili glavnu reč jednako u pariskom i marsejskom podzemlju kao i u Službi akcije, nije bila nepoznata krvna osveta, tako da su posle pokolja nad sedmoricom „bradatih“ iz Misije C u Alžiru najavili takvu osvetu OAS-u. Isto onako kao što je korzikansko podzemlje pomoglo Saveznicima za vreme iskrcavanja u Južnoj Francuskoj 1944 (iz vlastite koristi, jer su kasnije u ime nagrade preuzeli u svoje ruke gotovo sav prevoz teretnjacima duž Azurne obale), tako su se početkom šezdesetih godina Korzikanci ponovo borili za Francusku u krvnoj osveti protiv OAS-a. Mnogi pripadnici OAS-a, koji su bili „crna stopala“, imali su iste osobine kao i Korzikanci, tako da je taj rat ponekad gotovo ličio na bratoubilački.

Dok se nastavljao sudski proces Bastijen-Tiriju i njegovim saučesnicima, OAS je proširio svoju kampanju. Njena duša, skriveni inicijator zavere u Peti-Klamaru, bio je pukovnik Antoan Argu. Iškoloan na jednom od najboljih francuskih univerziteta, Politehničkoj školi, Argu je bio inteligentan i dinamičan. Kao poručnik pod De Golovom komandom u Slobodnoj Francuskoj borio

* Fr.: *pieds-noirs* — ovaj pojam odnosi se na francuske državljane evropskog porekla, kao i na Jevreje Sefarde rođene u Alžiru. Tako su nazivani i kolonisti u Alžiru sve do okončanja Alžirskog rata 1962. godine. Jedan od najpoznatijih *pieds-noirs* bio je pisac Alber Kami. (Prim. prev.)

se za oslobođenje Francuske od nacista. Kasnije je komandovao jednim konjičkim pukom u Alžiru. Taj nizak i žilav čovek, briljantan ali nemilosrdan vojnik, postao je već 1962. operativni šef OAS-a u izgnanstvu.

Iskusen borac u vođenju psihološkog rata, shvatio je da se borba protiv degolističke Francuske mora voditi na svim frontovima, terorom, diplomatijom i propagandom. U okviru te kampanje pobrinuo se da šef Nacionalnog saveta pokreta otpora,^{*} političkog krila OAS-a, bivši ministar spoljnih poslova Žorž Bido dâ seriju intervjuova novinama i televizijskim stanicama širom Zapadne Evrope kako bi „uglađenim“ izrazima objasnio zašto se OAS suprotstavlja generalu De Golu.

Argu je sada stavio u upotrebu svoju visoku inteligenciju, koja ga je svojevremeno učinila najmlađim pukovnikom u francuskoj vojsci a sada ga činila najopasnijim čovekom u OAS-u. Ugovorio je za Bidoa niz intervjuova s dopisnicima velikih TV mreža i novina, na kojima je starom političaru pružena prilika da ogrne plaštom umerenosti manje umerene delatnosti siledžija OAS-a.

Uspeh ove Bidoove propagande, koju je podstakao Argu, zabrinula je francusku vladu ništa manje nego što su je zabrinule terorističke taktike i talas plastičnih bombi koje su eksplodirale u bioskopima i kafeima po čitavoj Francuskoj. Onda je 14. februara otkrivena još jedna zavera čiji je cilj bilo ubistvo generala De Gola. Dan kasnije trebalo je da održi predavanje u Vojnoj školi na Marsovom polju. Zavera je predviđala da ga na ulazu u predvorje s leđa ustreliti ubica koji će biti sakriven među strehama obližnje grupe kuća.

Zbog te zavere kasnije su izvedeni pred sud Žan Bišon, zatim neki artiljerijski kapetan po imenu Rober Poanar i izvesna nastavnica engleskog jezika na Vojnoj akademiji, madam Pol Rouzele de Lifijak. Strelac je trebalo da bude Žorž Vaten, ali Hromi se opet izvukao. U Poanarovom stanu pronađena je snajperska puška s teleskopom, i sve troje su uhapšeni. Kasnije je na njihovom suđenju ustanovljeno da su se, tražeći način da neprimetno provuku u Akademiju Vatena i njegovu pušku, posavetovali s komandujućim oficijom Marijusom Toom, koji je otišao pravo u policiju. General

^{*} Fr.: CNR – *Conseil National de Résistance*. (Prim. prev.)

De Gol je tačno u ugovoreno vreme 15. februara prisustvovao vojnoj ceremoniji, i pristao je, premda veoma nerado, na ustupak da dođe u blindiranom automobilu.

Ta zavera bila je zapravo neverovatno amaterski zamišljena, pa ipak je razljutila De Gola. Sutradan je pozvao ministra unutrašnjih poslova Freja, zaduženog za nacionalnu bezbednost, i lupivši šakom o sto rekao da je ta stvar s atentatima već otišla predaleko.

Odlučeno je da se nekoliko najistaknutijih zaverenika OAS-a primereno kazni kako bi se zaplašili ostali. Zato Frej nije nimalo sumnjao u ishod suđenja Bastijen-Tiriju, koje se još uvek odvijalo pred Vrhovnim vojnim sudom, utoliko više što Bastijen-Tiriju nije bilo lako da s optuženičke klupe objasni zašto smatra da De Gol treba da umre. Uprkos tome, bilo je potrebno neko još jače sredstvo zastrašivanja.

Dvadeset drugog februara na pisaći sto šefa Službe akcije dospelo je primerak memoranduma koji je direktor Službe Dva SDECE-a (kontrašpijunaža/unutrašnja bezbednost) poslao ministru unutrašnjih poslova. Evo jednog dela:

„Uspeli smo da otkrijemo boravište jednog od glavnih vođa subverzivnog pokreta, bivšeg pukovnika francuske vojske Antoana Argua. Pobegao je u Nemačku gde, prema informacijama koje smo dobili od naše tamošnje obaveštajne službe, namerava da ostane nekoliko dana...

„Ta okolnost nam omogućava da se dokopamo Argua i otmeo ga. S obzirom na to da je zahtev koji je naša službena kontraobaveštajna služba uputila nadležnim nemačkim organima bezbednosti odbijen, i kako su sada ti organi upozoreni da su naši agenti na tragu Arguu i ostalim vođama OAS-a, operacija mora, bar što se tiče Argua, biti sprovedena najvećom brzmom i u najstrožoj diskreciji.“

Zadatak je poveren Službi akcije.

Sredinom popodneva 25. februara Argu se iz Rima, gde se sastao s vodećim ljudima OAS-a, vratio u Minhen. Umesto da pođe pravo u Unertlštrase, uzeo je taksi koji ga je odvezao u hotel *Eden-Volf*, gde je imao rezervisanu sobu, očigledno za neki već dogovoren sastanak. Međutim, nikada nije prisustvovao tom sastanku. U predvorju su mu prišla dva čoveka i obratila mu se na

besprekornom nemačkom. Pretpostavivši da se radi o nemačkoj policiji, posegao je u unutrašnji džep kaputa da izvadi pasoš.

U tom trenutku osetio je kako su mu obe ruke čvrsto stegnute, dok mu noge gube tlo pod sobom. Odmah zatim naglo je iznet u kombi perionice rublja koji je čekao napolju. Opirao se i uzvraćeno mu je bujicom francuskih psovki. Nečija tvrda šaka udari ga po nosu, druga ga udari u stomak, nečiji prst mu napipa neuralgičnu tačku ispod uva, i svest mu se ugasi poput svetla.

Dvadeset četiri sata kasnije zazvonio je telefon u Kriminalističkoj brigadi sudske policije u Ke dez Orfevr br. 36 u Parizu. Jedan promukli glas obavestio je dežurnog narednika da govori u ime OAS-a i da se Antoan Argu, „uredno svezan“, nalazi u kombiju parkiranom iza zgrade Kriminalističkog istražnog odeljenja. Nekoliko minuta kasnije naglo se otvoriše vrata na kombiju i Argu posrćući ispade među zapanjene policajce.

Oči, preko kojih je imao povez dvadeset četiri sata, nisu mogle odmah da mu se priviknu na svetlo. Morali su da mu pomognu da se održi na nogama. Lice mu je bilo pokriveno skorenom krvlju što mu je curila iz nosa, a usta su ga bolela od čepa koji su policajci izvukli iz njih. Kad ga je neko upitao: „Jeste li vi pukovnik Antoan Argu?“, promrmljao je: „Jesam.“ Služba akcije ga je tokom pretходne noći nekako prokrijumčarila preko granice, a anonimni telefonski poziv upućen policiji o paketu koji ih čeka na njihovom vlastitom parkiralištu beše samo izraz smisla za humor na poslu svojstven agentima Službe akcije. Argu je pušten na slobodu tek u junu 1968. godine.

Međutim, Služba akcije nije računala s tim da su maknuvši Argua, uprkos snažnoj demoralisanosti koju je to izazvalo u redovima OAS-a, zapravo utabali put njegovom zameniku, slabo poznatom ali jednako oštroumnom potpukovniku Marku Rodenu, koji je preuzeo komandu nad operacijama čiji je cilj bilo ubistvo predsednika De Gola. To je po mnogo čemu bio slab posao za njih.

Četvrtog marta je Vrhovni vojni sud izrekao presudu Žan-Mariju Bastijen-Tiriju. On i još dvojica osuđeni su na smrt. Isto tako i trojica ostalih koji su uspeli da pobegnu, među njima i Vaten Hromi. Osmog aprila je general De Gol tri sata nemo slušao molbe za pomilovanje koje su upućivali branioci osuđenih. Dve

smrtno kazne pretvorio je u doživotnu robiju, ali kazna izrečena Bastijen-Tiriju ostala je nepromenjena.

Iste noći advokat je upoznao vazduhoplovnog pukovnika s tom odlukom.

– Određeno je za jedanaesti – rekao je svom klijentu, ali kad ovaj nije prestao s nevericom da se smeši, iz njega provali: – Streljaće vas.

Bastijen-Tiri se i dalje smešio i odmahivao glavom.

– Vi to ne razumete – rekao je advokatu. – Nijedan francuski vojnik neće podići svoju pušku na mene.

Prevario se. Vest o smaknuću objavljena je na francuskom jeziku u osam ujutru na *Radio-Evropi 1*. Mogli su da je čuju u većini zemalja Zapadne Evrope svi koji su se potrudili da podese radio-aparat na tu stanicu. U jednoj hotelskoj sobici u Austriji ta vest je pokrenula tok misli i akcija koje su generala De Gola primakle smrti bliže nego ikada u njegovoj karijeri. Sob aje pripadala pukovniku Marku Rodenu, novom operativnom šefu OAS-a.

Frederik Forsajt
OPERACIJA ŠAKAL

BIBLIOTEKA HIT

KOSMOS IZDAVAŠTVO
Beograd, Juriya Gagarina 102
e-mail: knjigaplus@novaknjiga.com
tel: +381 11 411 48 56

Izdavačka kuća NOVA KNJIGA
Podgorica, Ludviga Kube bb
e-mail: info@novaknjiga.com
www.novaknjiga.com
tel: +382 20 655 388

Za izdavača
Predrag Uljarević

Lektura
Agencija Tekstogradnja

Korektura
Agencija TEA BOOKS

Korice
Irena Milačić

Slog i prelom
Jovan Uljarević

Štampa
Artprint, Novi Sad

Tiraž
1.000

2018.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6369-199-5
COBISS.SR-ID 264482828